

Завідувач кафедри

/Перегуда Є.В./

15 червня 2023 р.

Розробник силабуса

/Перегуда Є.В., Семенченко Ф.Г./

СИЛАБУС**Політичні інститути та процеси**

(назва освітньої компоненти (дисципліни))

1) Шифр за освітньою програмою: ВК01			
2) Навчальний рік: 2022-2023			
3) Освітній рівень: доктор філософії			
4) Форма навчання: денна			
5) Галузь знань: 05 «СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ»			
6) Спеціальність, назва освітньої програми: 052 «Політологія», ОНП «Політологія»			
7) Статус освітньої компоненти: вибіркова			
8) Семестр: III			
9) Контактні дані викладача: К.п.н. доц. Згурська В.Л. Ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА Профіль на сайті КНУБА: http://surl.li/jdcwcd Контакти: (050)4444830; E-mail: zgurska.vl@knuba.edu.ua			
10) Мова викладання: українська			
11) Пререквізити: «Історія філософії та філософської думки», «Іноземна мова», «Академічна доброчесність та академічне письмо», «Організація наукової діяльності та інформаційні технології»			
12) Мета курсу полягає в оволодінні складовими сучасного інструментарію політичної науки, сучасними теоріями становлення та функціонування політичних інститутів суспільства та закономірностей протікання політичних процесів, знаннями щодо особливостей розвитку ключових політичних інститутів, формуванні вмінь щодо вимірювання та оцінки їх функціонування та розвитку.			
13) Результати навчання			
Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання компетентності
ПРН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з політичних наук та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері політичних наук та/або здійснення інновацій.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК02 СК02 СК03 СК05
ПРН03. Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми політичних наук з врахуванням етичних,	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК01 ЗК02 ЗК04 СК05 СК07

соціальних, економічних та правових аспектів.			
ПРН04. Формулювати проблеми, конструювати дизайн та використовувати кількісні та якісні методи під час проведення теоретичних та/або прикладних досліджень.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК01 ЗК02 СК02 СК05
ПРН05. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з політичних наук та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК02 ЗК04 СК02 СК03 СК05
ПРН06. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК01 СК02 СК07
ПРН07. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК01 ЗК02 СК03
ПРН09. Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері політичних наук та у викладацькій практиці.	Обговорення під час занять, тематичне дослідження, контрольна робота, есе	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК01 ЗК02 ЗК04 СК02 СК07

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен

знати:

- основні етапи становлення інституціоналістських досліджень у політичній науці;
- динаміку поняття політичного інституту;
- специфіку неоінституціоналістського підходу в політології;
- основні напрями неоінституціоналізму;
- основні сучасні політичні інститути;
- основні характеристики держави як головного інституту політичної системи;
- класифікацію форм державного правління, державного устрою та політичних режимів;
- основні характеристики інститутів виконавчої влади;
- характеристики недержавних інститутів політичної системи;
- процесуальні виміри політичних інститутів;
- засади функціонування інститутів просторового планування.

вміти:

- застосовувати основні положення неоінституціоналізму при аналізі політичної системи;
- визначати форми державного правління, державного устрою та політичний режим конкретної держави;
- пояснювати причини та джерела динаміки конституційних засобів регулювання відносин між основними політичними інститутами;
- визначати тип партійної системи країни;
- охарактеризувати стан та перспективи розвитку громадянського суспільства в конкретній країні;
- прогнозувати подальший розвиток політичних інститутів, ґрунтуючись на використанні індексів їх вимірювання;
- застосовувати концепції інституційного розвитку при розв'язанні проблем просторового планування на місцевому рівні.

14) Структура курсу

Лекції, год.	Практичні заняття, год.	Контрольна робота	СРС	Форма підсумкового
--------------	-------------------------	-------------------	-----	--------------------

				контролю
22	28	1	100	Залік
Сума годин:				150
Загальна кількість кредитів ECTS				5
Кількість годин (кредитів ECTS) аудиторного навантаження:				50(1,67)

15) Зміст курсу

Тематика лекцій та практичних занять:

Модуль I. Теоретико-методологічні засади вивчення політичних інститутів та процесів

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади дослідження політичних інститутів та процесів

Тема 1. Теоретичні засади вивчення політичних інститутів та політичних процесів (Л 4 год., ПЗ 6 год.)

Тема 2. Поняття політичного інституту та політичного процесу. (Л 4 год., ПЗ 4 год.)

Модуль II. Організаційний та процесуальний виміри політичної системи

Змістовий модуль 2. Держава та недержавні політичні інститути

Тема 3. Держава як основний інститут політичної системи. (Л 4 год., ПЗ 4 год.)

Тема 4. Недержавні політичні інституції. (Л 2 год., ПЗ 4 год.)

Змістовий модуль 3. Процесуальний та комунікативний вимір політичної системи

Тема 5. Публічна політика та державне урядування. (Л 2 год., ПЗ 4 год.)

Тема 6. Інститути прямої демократії. (Л 2 год., ПЗ 2 год.)

Модуль III. Інститути та процеси у сфері просторової політики

Змістовий модуль 4. Управління просторовим розвитком суспільства

Тема 7. Інститути та процеси у сфері регіонального та місцевого управління. (Л 4 год., ПЗ 4 год.)

Індивідуальне завдання. Тематика

Політичний інститут як нормативний порядок: функції, організаційна, статусно-рольова структура, типологія. Формальні та неформальні політичні інститути.

Інституційна криза: прояви, причини, шляхи подолання.

Політична інституціоналізація та деінституціоналізація: причини, сутність, етапи, сценарії.

Неоінституціоналізм: становлення, характеристика, основні напрями.

Історичний інституціоналізм.

Інституціоналізм раціонального вибору.

Сучасні тенденції розвитку держави як політичного інституту.

Інституційні передумови ефективності державного управління.

Форми державного правління.

Поняття та інституційні виміри політичних режимів.

Правові та політичні засади інституту глави держави в Україні.

Внутрішня структура інституту виконавчої влади України.

Конституційно-правові засади інституту парламентаризму в Україні.

Структура інституту парламентаризму в Україні.

Групи інтересів в політиці.

Патрон-клієнтельний характер української політики.

Типологія інституцій громадянського суспільства.

Громадянське суспільство – спонтанність чи зманіпульованість зв'язків?

Політична партія як політичний інститут.

Інститут виборів: функції, нормативно-правове регулювання, типологія, стадії виборчого процесу.

Політична відповідальність органів державної влади, місцевого самоврядування та недержавних інституцій.

Інститут регіонального управління в Україні.

Поняття та форми державного устрою.

Інституційний вимір місцевого самоврядування в Україні.

Централізація та децентралізація як інституційні механізми вдосконалення регіональної політики.

Інститути електронного врядування.

Теоретичні підходи до аналізу політичних відносин, політичних інститутів і політичних процесів.

Розвиток партійної системи України: тенденції та суперечності.

Механізм взаємодії груп тиску з органами державної влади.

Стабільність та нестабільність політичних інститутів: теоретичні підходи до визначення; параметри.

Політичний конфлікт: сутність та особливості вияву, протікання, можливості розв'язання.

Основні види конфліктів: проблеми класифікації.

Тероризм як тип політичної поведінки. Політичний екстремізм.

Націоналізм – сутність та роль в політичних процесах і відносинах.

Правові основи взаємодії інститутів держави та церкви. Церква як суб'єкт політичних стосунків.
Роль засобів масової комунікації в політичному процесі: основні теоретичні підходи.
«Інформаційні війни»: учасники, цілі, технології.
Політична система модерністського типу (аналіз концепцій А. Турена та М. Крозьє).
Ідея політичної структуризації у працях Е. Гідденса.
Системна модель як породження концептуальних соціальних змін у працях П. Штомки.
Спростування «історіцизму»: К. Поппер.
Інтерпретація політичного процесу у працях А. Бенглі та В. Парето.
Політичні інститути в концепції М. Дюверже.
Зміна політичного режиму та її вплив на зміну соціальної структури суспільства.
Соціальна політика як фактор взаємодії державних інститутів та соціальних груп.
Взаємовплив політичних інститутів та суспільної модернізації.
Дослідження трансформаційних процесів у країнах світу.
Порівняльна характеристика політичних інститутів та процесів країн світу.
Політичний менеджмент в суспільствах перехідного типу.

Аспірант може запропонувати власну тему індивідуального завдання, пов'язану з проблематикою його дисертаційної роботи. В цьому випадку тема повинна бути узгоджена з викладачем дисципліни.

16) Основна література

І. Підручники та навчальні посібники

- Романюк А.С. Еволюція політичних інститутів. Коли і за яких обставин сформувалися політичні інститути: навч. посіб. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020.
- Лісовський П.М., Бортник В.А., Лісовська Ю.П. Система державного управління: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 288 с.
- Андрущенко Т.В., Бабкіна О.В., Горбатенко В.П. та ін. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник: у 2-х т. За заг. ред. Н.М.Хоми. Львів: «Новий Світ – 2000», 2017. Т.1. Методологічний підхід. Т.2. Доктринальний підхід. 535 с.
- Горбатенко В.П., Бульбенюк С.С. Політична трансформація в сучасному розвитку: навч. посібник. К.: ДП «Вид. дім. «Персонал», 2010. 160 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2646> (дата звернення: 01.09.2023).
- Горбатенко В.П., Бутовська І.О. Політичне прогнозування: Навч. посібник. К.: МАУП, 2005. 152 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/89061/mod_resource/content/1/Горбатенко_Бутовська_Політичне_прогнозування.pdf (дата звернення: 01.09.2023).
- Пахарев А.Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні. Навчальний посібник. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. 182 с. URL: http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/Political_institutions_131.pdf (дата звернення: 01.09.2023).
- Перегуда Є.В. Політичні ідеї представників неоінституціоналізму. *Андрущенко Т.В., Бабкіна О.В., Горбатенко В.П. та ін. Політична думка XX – початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник: у 2-х т. За заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: «Новий Світ-2000», 2016. Т. 1. С. 14-36.* URL: https://www.academia.edu/35011828/Політична_думка_XX_початку_XXI_століть_методологічний_і_доктринальний_підходи_підручник_у_2-х_т._за_заг._ред._Н._М._Хоми_Т._В._Андрущенко_О._В._Бабкіна_В._П._Горбатенко_та_ін._.Львів_Новий_Світ-2000_2016._Т._1._516_с (дата звернення: 01.09.2023).
- Політична опозиція: навч. посіб. За заг. ред. В.А. Гошовської, К.О. Ващенко, Ю.Г. Кальниша. К.: НАДУ, 2013. 208 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/d380c187-149b-46fa-b1b5-594411a5b7b9.pdf (дата звернення: 01.09.2023).
- Рудик А.А. Основи теорії держави: навч. посіб. К.: Алерта, 2013. 208 с.
- Чабанна М. Політичні партії і партійні системи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: НаУКМА, 2010.

ІІ. Нормативно-правові акти

- Конституція України у редакції Закону України від 02.06.2016 р. №1401=VIII [Електронний ресурс] //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.09.2023).
- Виборчий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення: 01.09.2023).
- Закон України «Про всеукраїнський референдум». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text> (дата звернення: 01.09.2023).
- Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р. №794-VII, редакція від 27.12.2019 р.

Відомості Верховної Ради. 2014. №13. Ст. 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. №280/97-ВР із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/sp:max100> [дата звернення: 06.07.2023].

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14> (дата звернення : 01.08.2023).

Закон України «Про політичні партії в Україні» від 05.04.2001 р. №2365-III, редакція від 18.10.2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №23. Ст. 118. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон Української РСР «Про Президента Української РСР» від 05.07.1991 р. №1295-XII, поточна редакція. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991, №33. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1295-12> (дата звернення: 01.09.2023).

Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 р. № 1861-VI із змінами [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17/sp:max100/stru#Stru> (дата звернення : 01.08.2023).

Закон України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12/sp:max100> (дата звернення : 01.08.2023).

Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 р. № 3166-VI із змінами [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17/sp:max100> (дата звернення : 01.08.2023).

17) Додаткові джерела

III. Література для підготовки до практичних занять та для виконання індивідуальних завдань

Адаптивні зміни політичного поля України в умовах війни : монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 672 с.

Бабенко К.А. Феномен біцефалізму виконавчої влади в процесі конституційного розвитку України. URL: <http://surl.li/kzftut> (дата звернення: 01.06.2023).

Балабан Р.В. Теорія виборчої системи. К.: Либідь, 2007. 112 с.

Балашова О. Модель трикутника Нагаями як інструмент аналізу конкурентної конфігурації партійної системи України. *Вісник Львівського університету*. Серія «Філософсько-політологічні студії». 2020. № 28. С. 98–110.

Батанов О.В., Кравченко В.В. Актуальні проблеми конституційної регламентації статусу територіальних громад в Україні у контексті зарубіжного досвіду. *Аспекти публічного управління*. 2016. № 1-2. С. 5-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2016_1-2_3 (дата звернення: 01.09.2023).

Береза А.В. Реформування публічної влади: сучасні концепції та політична практика: Монографія. К.: Логос, 2012.

Білоус О. Українці назвали бажану роль уряду та його втручання в економіку: опитування КМІС. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/ukrayintsi-nazvali-bazhanu-rol-uryadu-yogo-vtruchannya-v-ekonomiku-1704791025.html> (дата звернення: 09.01.2024).

Больові точки української демократії. Розподіл повноважень між гілками влади, проблеми у трикутнику «президент-парламент-уряд». К.: Відродження, 2020.

Бориславський Л. Інститут Президента України після виборів 2019 року: новий етап розвитку? *Український часопис конституційного права*. 2019. №1. С. 43-50. URL: <http://surl.li/kzfp> (дата звернення: 01.06.2023).

Борисочева Н. Теоретичні підходи до розуміння системи органів виконавчої влади. *Адміністративне право і процес*. 2021. №6. С. 111-116. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/18.pdf> (дата звернення: 01.06.2023).

Бостан С. Поняття форми державного правління та його історичні типи. *Влада. Людина. Закон*. 2011. №1. С. 22–36. URL: <http://vlz.in.ua/uploads/File/pdf/St/2011s/2011-1s/Bostan.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Бунецький Л. Аспекти інституціоналізму в сучасній політичній науці: аналіз феномену "політичний інститут". *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія : Філософія. Політологія. 2009. №91/93. С. 60–63.

Бусленко В. Взаємовідносини влади і опозиції в державах Вишеградської групи: монографія. Вінниця, 2020. 320 с.

Бусленко В.В. Інституційні механізми взаємодії уряду та парламентської опозиції в країнах Вишеградської групи. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Історія. Політологія. 2015. Вип. 13-14. С. 196-203. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75699/mod_resource/content/1/Бусленко про](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75699/mod_resource/content/1/Бусленко%20про)

- інституційні механізми відносин влади та опозиції у Вишеградській групі 2015.pdf (дата звернення: 01.09.2023).
- Васильчук Є.О. Політичний радикалізм сучасних молодіжних субкультур: монографія. Черкаси: видавництво Чабаненко Ю.А., 2012. 264 с.
- Головатий М.Ф. Політичний менеджмент: навч. посіб. 2-го вид., допов. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 296 с.
- Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: Теорія, методологія, практика. К. : Генеза, 2006. 400 с
- Горбик Р. Швеція нових можливостей: як подолати ризики, що несе коаліція за участю ультраправих. *Європейська правда*. 28.10.2022. URL: <http://surl.li/mkeum> (дата звернення: 01.06.2023).
- Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Досвід створення електронного уряду у Франції та можливості його використання в Україні. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. К.: ВІР УАН, 2012. Випуск 58 (№3). С. 669-675.
- Демократизація політичних інститутів і суспільний розвиток в Україні : збірник наукових праць / за ред. О. О. Рафальського. О. М. Майбороди. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 432 с.
- Дем'янчук О. Державна політика і державне управління: політологічні аспекти. Монографія. К.: Факт, 2008. 272 с.
- Дніпров О. Концептуальні засади діяльності виконавчої влади в Україні. *Вісник АПСВТ*. 2020. №3-4. С. 35-40.
- Зеленько Г. І. та ін. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія. Київ : ППіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.
- Зелінська М. Інститут президентства в дослідженнях зарубіжних авторів. *Політичний менеджмент*. 2010. №5 С. 96-103. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75577/mod_resource/content/1/Зелінська про зарубіжні дослідження інституту президентства.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75577/mod_resource/content/1/Зелінська_про_зарубіжні_дослідження_інституту_президентства.pdf) (дата звернення: 01.09.2023).
- Зелінська М. «Сильні президенти» за різними формами інституту президентського правління. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2552> (дата звернення: 01.06.2024).
- Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Т. А. Бевз, С. Г. Брехаря, М. С. Кармазіна, В. О. Ковалевський, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський. Київ : ППіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 416 с.
- Інституційні зміни політичної системи сучасної України: оцінка стану та напрями оптимізації: аналітична доповідь. За ред. д. політ. н., професора Г.І. Зеленько. К.: ППіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2014. 164 с. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75576/mod_resource/content/1/Інституційні аспекти політсистеми України монографія ППіЕНД.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75576/mod_resource/content/1/Інституційні_аспекти_політсистеми_України_монографія_ППіЕНД.pdf) (дата звернення: 01.09.2023).
- Іщенко І.В. Політичні інститути в нестабільному середовищі: функціональні особливості : монографія. Дніпропетровськ: Інновація, 2015. 307 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2616> (дата звернення: 01.04.2019).
- Кармазіна М.С. Президентство: український варіант. К. 2007. 365 с. URL: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75658/mod_resource/content/1/Кармазіна Монографія про президентство.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75658/mod_resource/content/1/Кармазіна_Монографія_про_президентство.pdf) (дата звернення: 01.09.2023).
- Кармазіна М. Тридцять років української багатопартійності (кінець 1990 – початок 2020 рр.). Київ: ППіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 88 с.
- Кармазіна М., Шурбована О. "Інститут" та "інституція" : проблема розрізнення понять. *Політичний менеджмент*. 2006. №4. С. 10–19. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9611/02-Karmazina.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.09.2023).
- Касьянов Г. В. Система владних відносин у сучасній Україні: групи інтересу, клани та олігархія. *Український історичний журнал*. 2009. Вип. 1. С. 160–180. URL: <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/1/12.pdf> (дата звернення: 01.12.2022).
- Кафарський В.І. Політичні партії України: конституційно-правове регулювання організації та діяльності : [монографія]. К. : Логос, 2008. 560 с.
- Ковальчук В. Конституційно-правовий статус парламентської опозиції в країнах Центрально-Східної Європи та в Україні. *Український часопис конституційного права*. 2022. №1. С. 3-20. URL: <http://surl.li/kzfcj> (дата звернення: 01.06.2024).
- Кохан Г.В. Явище політичної корупції: теоретико-методологічний аналіз: монографія. К.: НІСД, 2013. 232 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2013-12/Monogr_Kohan-c5915.pdf (дата звернення: 01.09.2023).
- Кукарцев О. Інституціональні механізми регіональної політики: централізація і децентралізація влади. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2007. №19. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25331/17-Kukartssev.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.09.2023).
- Кукуруз О. Політична опозиція в Україні та Польщі: порівняльний аналіз. Київ: Наукова думка, 2010. 198 с.

Лебедюк В. Конфігурація партійної системи України: нисхідні та висхідні тенденції. *Сучасна українська політика* [Текст] : зб. наук. пр. К.: Вид-во «Центр соціальних комунікацій», 2013. Вип. 28. С. 157-169. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75704/mod_resource/content/1/Лебедюк_про_виміри_та_формули_партійної_системи.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Литвин В. Етапи розвитку та різновиди напівпрезиденталізму в Україні (1991–2015 рр.). *Specyfika Procesu Politycznego w Krajach Europy Srodkowo-Wschodniej : Czynniki Konceptyjne i Instytucjonalne: Polsko-Ukrainska Konferencja Naukowa*. Praca zbiorowa pod red. Zbigniewa Bialoblockiego i Anatoliya Romanyuka. Kutno, 2015. S. 119–124. URL: <http://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/sp.stages.ukraine.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Литвин В. Подвійна виконавча влада: теорія та практика європейського півпрезиденталізму. *Освіта регіону : політологія, психологія, комунікації*. 2009. №3. С. 25–33. URL: https://www.academia.edu/9964257/Подвійна_виконавча_влада_теорія_та_практика_європейського_півпрезиденталізму_Dual_Executive_Power_Theory_and_Practice_of_European_Semi-Presidentialism (дата звернення: 01.09.2023).

Литвин В. Типи урядових кабінетів. *Політологічний вісник* : Збірник наукових праць. 2008. № 37. С. 123–138.

Литвин В. Урядова стабільність : теоретико-методологічні засади дослідження. *Українська національна ідея : реалії та перспективи розвитку*. 2009. № 21. С. 117–122. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25713/24-Lytvin.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.09.2023).

Лінець Х. Президентська система і парламентаризм. *Демократія: Антологія*. Упоряд. О. Проценко. К.: Смолоскип, 2005. С. 802–826.

Луцків О.М., Максимчук М.В. Інституційне середовище регіональної структурної політики. *Регіональна економіка*. 2014. №3. С. 37-47. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=regek_2014_3_6 (дата звернення: 01.09.2023).

Лясота Л. Соціальні мережі та неформальні практики у політичному дизайні пострадянських суспільств. *Політичний менеджмент*. 2006. № 4. С. 65-79. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9610/06-Liasota.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.09.2023).

Малиновський В.Я. Територіальна організація влади України: концептуальні засади трансформації. Луцьк: СПД Гадяк Ж. В., 2010. 451 с.

Малкіна Г.М. Інститути політичної відповідальності як елементи системи стримувань і противаг. *Вісник КНУ*. 2010. №100. С. 48-51.

Мацієвський Ю. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991–2014). Чернівці: Книга XXI, 2016. 277 с.

Милосердна І. М. Європейські моделі інституту референдуму в сучасних умовах *Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць*. 2018. Вип.62. С. 95–103.

Мироненко П.В. Форма правління: політичні трансформації на зламі століть: монографія. К.: ВЦ «Академвидав», 2014. 220 с.

Михеєнко Р. Виконавча влада і конституційні статуси Президента України та Кабінету Міністрів України. *Право України*. 2019. № 8.

Молочко П. Сучасні інтерпретації політичних партій як інститутів політичної системи. *Політологічні та соціологічні студії: Т. XI. Теорія та історія політичної науки: світовий та національний досвід* : зб. наук. праць. Чернівці : Букрек, 2012. С. 274-287. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2616#section-2> (дата звернення: 01.09.2023).

Москаленко С.О., Горбатюк В.В. Інститут Президента України в механізмі стримувань і противаг у системі розподілу влади. *Вісник НТУУ "КПІ". Політологія. Соціологія. Право* : збірник наукових праць. 2011. № 1 (9). С. 178-182. URL: <http://surl.li/kzfv> (дата звернення: 01.06.2024).

Москалюк М.Ф. Президентство в Україні: проблеми інституційного становлення, розвитку та функціонування. URL: <http://pvntsh.nung.edu.ua/index.php/idea/article/view/474/462> (дата звернення: 01.06.2024).

Назаров М.С. Кількісні та якісні підходи до типологізації партійних систем. *Вісник ХНУ імені В.Н.Каразіна*. №1111, серія «Питання політології». URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75707/mod_resource/content/1/Назаров_про_кількісні_та_якісні_показники_партійних_систем_2014.pdf. (дата звернення: 01.09.2023).

Нестерович В.Ф. Конституційно-правові засади інституту лобювання: зарубіжний досвід та перспективи для України: Монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка 2010. 752 с. URL: <https://www.academia.edu/38453919/Конституційно->

правові_засади_інституту_любювання_зарубіжний_досвід_та_перспективи_для_України_Монографія (дата звернення: 01.09.2023).

Нідермаер О. Партиїні системи країн-членів ЄС. Національна безпека і оборона. 2015. № 6-7. С. 167–180.

Новакова О.В. Прикладні аспекти політичного процесу. Прийняття політичних рішень: монографія. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. 228 с.

Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки. К.: Основи, 2000. 198 с.

Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору : монографія. За ред. А.Г. Бульвінського. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.

Павленко Р.М. Парламентська відповідальність уряду: світовий та український досвід. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2002. 253 с.

Палінчак М., Остапець Ю., Лешанич М. Особливості процесу інституціалізації політичних партій і партійної системи України в умовах демократичного транзиту: монографія / М. Палінчак, Ю. Остапець, М. Лешанич. – Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2021. – 240 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/34996> (дата звернення: 01.06.2023).

Панфілов О.С., Хамходера О.П. Комісія як новий вид центральних органів виконавчої влади: осмислення нормативних змін. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 282-286.

Панчак-Бялоблоцка Н. Політична структуризація парламентів у країнах Центральної Європи на рівні постійних комітетів. *Науковий часопис. Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова*. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Київ, 2010. Вип. 4. С. 175–184. URL: <https://kpn.npu.edu.ua/images/files/visnuk4.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Панченко Т.В. Принцип субсидіарності у сучасному демократичному розвитку: Монографія. Х.: Майдан, 2011. 368 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75691/mod_resource/content/1/Панченко_про_субсидіарність_монографія_2011.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Перевода Є.В. Виконавча влада України: Політико-правові аспекти модернізації : монографія. К. : Логос, 2013. 408 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2616> (дата звернення: 01.09.2023)..

Перевода Є.В. Взаємодія Президента України та місцевих органів виконавчої влади: еволюція політико-правових засад. *Інститут Президента України в системі державної влади України: матеріали наукової конференції*. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. С. 368-373. URL: https://knu.ua/pdfs/konfer/Konfer_tezy.pdf (дата звернення: 01.06.2024).

Політика безпеки України: проблеми політичного і державного правління. Прогнозна оцінка, механізми забезпечення : аналітична записка. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 64 с.

Політика суспільних реформ: стратегія, механізми, ресурси. Збірник наукових праць / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. ІПіЕНД НАН України, 2018. – 478 с.

Політичне поле України у ситуації суспільної кризи: влада, опозиція, політичні партії, громадські організації / за ред. О.М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 264 с.

Рибій О. Неформальні політичні інститути: сутність, класифікація, результати діяльності. *Політменеджмент*. 2011. №1. С.34-42. URL: http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/rybii_neformalni.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Рибій О.В. Основні фактори інституціонального розвитку та моделі процесів інституціональної зміни. *Наукові записки НАУКМА*. 2010. Т. 108. Політичні науки. С. 7-11. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3763/Rybii_Osnovni_factory.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 01.09.2023).

Романюк А. Інститут президента у системі представницької демократії. Грудень 2014. URL: <http://surl.li/dfxok> (дата звернення: 01.06.2024).

Романюк А. Новий інституціоналізм та поняття інституту в політичній науці. *Вісник Львівського університету. Серія : філософські науки*. 2006. Вип. 9. С.190–199. URL: <http://politolog.at.ua/publ/1-1-0-12> (дата звернення: 01.09.2023).

Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи: Монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 391 с.

Рудич Ф.М., Балабан Р.В., Ганжуров Ю.С. та ін. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні: Навч. посібник. К.: Либідь, 2008. 440 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2616> (дата звернення: 01.09.2023).

Савчин М.В. Політичні партії та виборчі системи: спроби конституційної інженерії у контексті сучасного конституціоналізму. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. №3(13). С. 62-75. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1469/1/Savchyn_political%20parties.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія : Дослідження структур, мотивів і результатів. К. : АртЕк, 2001. 224 с.

Семенченко Ф.Г. Щодо критеріїв оцінки політичної діяльності. *Гілея:науковий вісник*. Збірник

наукових праць/ К.: «Видавництво «Гілея», 2019.–Вип. 145(6).Ч.3.Політичні науки.– С. 96-100. URL: <http://www.gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=192> (дата звернення: 01.11.2023).

Семенченко Ф.Г. Щодо ефективності місцевого самоврядування. *Політологічний вісник: зб. наук. праць КНУТШ*. Вип. 90. Київ, ВАДЕКС, 2023. С. 313-325. URL: <https://zpv.knu.ua/index.php/pb/article/view/185/165> (дата звернення: 01.11.2023).

Семенченко Ф.Г. Технології прийняття і виконання політичних рішень. *Держава і право*. Вип. 93. Київ: Юридична думка, 2023. С. 167-180.

Серьогіна С. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. Х.: Право, 2011. 764 с.

Стойко О.М. Структурні теорії інституційних змін. *Держава і право*: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2009. Вип. 46. С. 578–581. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9159/101-Stoyko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 01.09.2023).

Стойко О.М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2016. 416 с.

Стратегія політико-правового розвитку України до 2030 року: науково-аналітична записка. За ред. І. О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2022. 176 с.

Суспільні інтереси в Україні: груповий вимір, зміст, шляхи узгодження. Аналітична доповідь. За ред. О.М. Майбороди. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. 192 с.

Сухонос В.В. Динаміка сучасного державно-політичного режиму в Україні: антиномія демократизму і авторитаризму: Монографія. Суми: ВДТ «Університетська книга», 2003. 336 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1606502/> (дата звернення: 01.09.2023).

Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики / Авт. колектив: М.І. Михальченко (керівник) та ін. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. – 440 с.

Фоміцька Н.В. Підходи до розкриття змісту поняття «інституціональні засади». *Теорія та практика державного управління*. 2011. Вип. 4(35). URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2011-4/doc/1/14.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Чабанна М. Неінституційний підхід до аналізу процесу прийняття політичних рішень. *Політичний менеджмент*. 2010. №3(41). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ПоМе_2010_2_5 (дата звернення: 01.09.2023).

Ченовет Е., Стефан М.Дж. Чому ненасильницький спротив ефективний: Стратегічна логіка громадянського конфлікту. Пер. з англ. Сергія Гіріка. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2014. 304 с.

Шведа Ю. Індикатори демократизації Тату Ванханена. Вибори та демократія. 2009. №4(22). С. 44–52. URL: <http://www.eli.org.ua/upload/iblock/dba/Vybery-4-22-2009.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Шведа Ю. Теорія політичних партій і партійних систем. Львів: Тріада плюс, 2003. 325 с. URL: http://filelibsnu.at.ua/navchalno-metod/uchebniki/Shveda_Yu-Teoriya_politychnykh_partij_ta_partijnykh_.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Шляхтун П. Глава 8. Держава – головний інститут політичної системи суспільства. *Шляхтун П. Теорія та історія політичної науки*. К.: Либідь, 2002. С. 246–291. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-52.html> (дата звернення: 01.09.2023).

Bentley A.F. *The Process of Government: A study of social pressures*. Chicago: The University Of Chicago Press, 1908. 502 p.

Bowman J. The history of the American Presidency. North Dighton, World Publication Group, Inc., 2002. 200 p.

Gavrilov, D. (2021). Institutionalism – A different perception of human behavior and social organization. *Academia Letters*, Article 1632. <https://doi.org/10.20935/AL1632> (дата звернення: 01.05.2023).

Dahl R.A. *Who Governs? Democracy and Power in an American City*. New Haven: Yale University Press, 1961. 355 p.

DiMaggio P.J., Powell W.W. The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, Vol. 48, No. 2 (Apr., 1983), pp. 147-160. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75618/mod_resource/content/1/Дімаджіо Пауел Залізна клітка.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Hall P.A., Taylor R.C.R. Political Science and the Three New Institutionalisms. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75609/mod_resource/content/1/Hall%20Political%20Science%20and%20the%20Three%20New%20Institutionalisms.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Herasymiuk K., Martselyak O., Kirichenko Y., Zhmur N., Shmalenko I. Principles of integrity and good governance in public administration. *International Journal of Management*. 2020. Vol. 11, Issue 4. Pp. 545-555.

Lownpes Vivien. (1996). Varieties of institutionalism: a critical appraisal. *Public administration*, vol.74, issue 2, 181-197.

March J.G., Olsen J.P. Elaborating the "New Institutionalism". URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75611/mod_resource/content/1/March%20Olsen%20Elaborating_the_New_Inst

itutionalism.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

March J.G., Olsen J.P. The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75612/mod_resource/content/1/March%20Olsen%20New%20Institutionalism.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Mungiu-Pippidi A. The Rise and Fall of Good-Governance Promotion. *Journal of Democracy*. 2020. Vol. 31, No 1. С.88-102.

Olsen J.P. Understanding Institutions and Logics of Appropriateness: Introductory Essay. Working Paper No. 13, August 2007. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75620/mod_resource/content/1/Олсен Розуміння інституцій англ.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Rejovich S. The Effects of the Interaction of Formal and Informal Institutions on Social Stability and Economic Development. *Journal of Markets & Morality*. 1999. № 2. P. 164–181. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/ffff/6dbceeeae4d1ff97de26dc221017074c2f2b.pdf> (дата звернення: 01.09.2023).

Peters G. B. Institutional Theory: Problems and Prospects. *Political Science Series*. 2000. № 69. 28 p. URL: https://www.ihs.ac.at/publications/pol/pw_69.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Powell W., DiMaggio P. (eds.). (2012). The new institutionalism in organizational analysis. Chicago: The University of Chicago Press.

Shepsle K.A. Rational Choice Institutionalism. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75615/mod_resource/content/1/Shepsle%20Rational%20Choice%20Institutionalism.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Skocpol T. Bringing the State Back. *Strategies of Analysis in Current Research*. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75614/mod_resource/content/1/Scockpol%20Bringing%20the%20state%20back.pdf (дата звернення: 01.09.2023).

Steinmo S. (2001). The new institutionalism. In Clark B., Foweraker J. (eds.), *The encyclopedia of democratic thought*. London: Routledge.

THE EXECUTIVE BRANCH. From the President, to the Vice President, to the Cabinet, learn more about the Executive Branch of the government of the United States. URL: <http://surl.li/gopok> (дата звернення: 01.06.2024).

Інформаційні ресурси

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури: <http://org2.knuba.edu.ua>.

Бібліотека КНУБА. URL : <http://library.knuba.edu.ua/>.

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України: ipend.gov.ua.

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>.

18) Система оцінювання навчальних досягнень (розподіл балів):

Поточне оцінювання та самостійна робота				Індивідуальне завдання	Сума балів
МІ	МІІ		МІІІ		
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4		
20	20	20	10	30	100

19) Умови допуску до підсумкового контролю:

1. Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу щотижнево у понеділок о 15:20 в ауд. 425 Центрального корпусу КНУБА. Якщо заняття з дисципліни проводиться інший викладач, графік консультаційних занять доводиться ним до аспірантів (в т.ч. на Освітньому сайті КНУБА) на початку вивчення дисципліни.

2. Аспіранту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова екзаменаційна сесія.

3. Аспірант, який не здав та/або не захистив індивідуальне завдання, не допускається до заліку. В цьому разі він повинен виконати та захистити індивідуальне завдання в період між основною та додатковою екзаменаційними сесіями.

4. Аспірант має право на оскарження результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

052	«Політологія» «Політологія»	Сторінка 1 з 4
-----	--------------------------------	----------------

20) Політика щодо академічної доброчесності:

1. Списування під час тестування та іспитів, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткова екзаменаційна сесія або додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірників, які вже пройшли перевірку на плагіат.

21) Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни:

<https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2646>